

ODS 5: Aconseguir la igualtat de gènere i apoderar totes les dones i nenes

Feminisme interseccional per a transitar a societats justes, equitatives lliure de tot tipus de violències i assolir els Objectius de Desenvolupament Sostenibles

**ATENCIÓ
INCLUSIVA I NO
DISCRIMINATÒRIA**

**ACCÉS A
L'AVORTAMENT**

**ACCÉS UNIVERSAL
A SERVEIS DE SALUT
SEXUAL**

**RELACIONS
POSITIVES I
NO VIOLENTES**

**SEXUALITATS
DIVERSES**

**EDUCACIÓ
SEXUAL
OBLIGATÒRIA**

**ANTICONCEPCIÓ
GRATUÏTA**

Objectiu de la sessió: ODS 5

Contribuir a aconseguir l'ODS 5 des del nostre àmbit d'actuació que en aquest cas concret és l'educació i a les escoles.

Presentar una proposta concreta per treballar l'ODS 5 a les escoles.

Una proposta construïda des del:

- Feminisme interseccional i basat en drets humans. Necessitat de transitar de la perspectiva de gènere a una perspectiva feminista interseccional
- Una visió holística.
- Enfocament de coherència de polítiques.

Estructura de la sessió:

1er Bloc: Antecedents

- Què és l'Agenda 2030 de Desenvolupament Sostenible.
- Elements transformadors de l'Agenda.
- Procés de definició i aprovació de l'Agenda.
- Anàlisi crític feminista de l'Agenda 2030 i dels ODS 5.
- Procés de localització de l'Agenda 2030 a Catalunya.
- Objectius de Desenvolupament Sostenibles: ODS 5: “ Aconseguir la igualtat de gènere i apoderar totes les dones i nenes. “

Drets Sexuals i Reproductius de les dones em totes les seves diversitats i la població i comunitat LGTBIQ+

Educació Sexual integral des d'un enfocament de drets humans i des del feminisme interseccional

2º Bloc: Exemple de treball per a la localització de l'ODS 5 a les aules durant el cicle formatiu:

Programa Coeduca't.

3º Bloc: Proposta per treballar l'ODS 5 a les aules.

Què és l'Agenda 2030 de Desenvolupament Sostenible?

Al setembre de l'any 2015 es va aprovar a l'Assemblea General de les Nacions Unides l'Agenda 2030 de Desenvolupament Sostenible a través de la qual s'estableix el **nou marc de desenvolupament** que estarà vigent fins a l'any 2030

L'Agenda 2030 estableix 17 Objectius de Desenvolupament Sostenible, 169 metes i un llistat d'indicadors que formen el **full de ruta que guiarà les polítiques públiques els propers anys.**

Formulada en cinc eixos: **planeta, persones, prosperitat, pau i aliances**

Què és l'Agenda 2030 de Desenvolupament Sostenible?

Caràcter Transformador.

- **Transversalitat** dels 3 pilars del desenvolupament sostenible: econòmic, social i ambiental.
- **Universalitat** de la seva aplicació. Els objectius marcats són per a tots els països i totes les societats membres de les Nacions Unides i signataris de l'Agenda 2030 de desenvolupament sostenible.
- **Integralitat** ja que no estableix objectius més importants que els altres.
Interdependència entre els 17 ODS

Què és l'Agenda 2030 de Desenvolupament Sostenible?

Es basa i s'inspira en els drets humans, en la declaració universal de drets humans així com en altres instruments de protecció de drets humans encara que **no reconeix explícitament els drets humans de les dones i les nenes.**

El seu caràcter és voluntari per tant la rendició de comptes és de caràcter voluntària (important diferència amb els Tractats Internacionals del sistema de protecció de drets humans)

- Com es construeix l' Agenda 2030 de Desenvolupament sostenible? Quin és el procés de definició i aprovació de l'Agenda.
- Procés de localització dels ODS i d'implementació de l' Agenda a Catalunya. Quina és la nostre responsabilitat?.

Anàlisi crític feminista interseccional de l'Agenda 2030

Al llarg de la negociació dels ODS, objectiu 5 es referia a la igualtat de gènere, els drets humans de les dones i el seu apoderament. A causa de la resistència de molts països es va eliminar la referència que els esborranys previs tenien els drets humans de les dones.

La Agenda confia plenament en el creixement econòmic com a via per assolir el desenvolupament. No es qüestiona el model econòmic capitalista neoliberal ni planteja models de decreixement per eixample.

Molts drets i grups de població i comunitats més vulnerabilitats no estan contemplats en l'Agenda 2030: dret a l'avortament, dret a la sobirania corporal de les persones, dret a la diversitat sexual i de gènere

Fa referència al treball de cures i reproductius però no el reconeix de manera explícita. No fa referència a la divisió sexual i racial del treball ni a la crisi de les cures.

Dóna molta importància a les associacions públicoprivades conferint un important rol al sector privat en l'assoliment dels Objectius de Desenvolupament Sostenibles.

Anàlisi crític feminista interseccional de l'Agenda 2030

- Hi ha un necessitat real d'abordar les barreres sistèmiques per assolir els ODS. És a dir, és necessari un enfocament interseccional que es basa en la identificació de les diferents estructures d'opressió i com estes es relacionen en les vides quotidianes de cada persona. L'Agenda 2030 es basa encara més en com superar els efectes que produeixen aquestes causes estructurals.
- Abandonar l'enfocament aïllat de la revisió dels ODS.
- Implicar de manera significativa la societat civil.
- Posar èmfasi en la coherència de les polítiques, especialment amb els organismes de drets humans.

ODS 5: Aconseguir la igualtat de gènere i apoderar totes les dones i les nenes

L'Agenda 2030 estableix un ODS específic per a la igualtat de gènere i l'apoderament de les dones i les nenes (ODS 5) i metes de gènere a altres ODS, però sense el reconeixement explícit dels Drets Humans de les Dones i les nenes, que queda fora del document oficial i només s'integren a la seva declaració política.

Cal apuntar que a la declaració política es reconeix la importància de la transversalitat de gènere, de la Plataforma d'Acció de Beijing, del Programa d'Acció de la Conferència Internacional sobre Població i Desenvolupament i Convenció sobre l'Eliminació de totes les formes de Discriminació contra la Dona (CEDAW) com a elements fundacionals.

Fites de l' ODS 5

- 1. Posar fi a totes les formes de discriminació contra totes les dones i nenes a tot el món.
- 2. Eliminar totes les formes de violència contra totes les dones i nenes en els àmbits públic i privat, inclosos el tràfic i l'explotació sexual, així com altres tipus d'explotació.
- 3. Eliminar totes les pràctiques nocives, com el matrimoni infantil, precoç i forçat, així com la mutilació genital femenina.
- 4. Reconèixer i valorar les cures no remunerades i el treball domèstic no remunerat, mitjançant la prestació de serveis públics, la provisió d'infraestructures i la formulació de polítiques de protecció social, així com mitjançant la promoció de la responsabilitat compartida a la llar i la família, segons escaigui a cada país.
- 5. Vetllar per la participació plena i efectiva de les dones, i per la igualtat d'oportunitats de lideratge en tots els àmbits de presa de decisions en la vida política, econòmica i pública.
- 6. Garantir l'accés universal a la salut sexual i reproductiva i els drets reproductius, de conformitat amb el Programa d'acció de la Conferència Internacional sobre la Població i el Desenvolupament, la Plataforma d'Acció de Beijing i els documents finals de les conferències d'examen respectives.
- **5.b** Millorar l'ús de la tecnologia instrumental, la tecnologia de la informació i comunicació, per promoure l'empoderament de les dones
- **5.c Aprobar i enfortir les bones polítiques i lleis aplicables per a promoure la igualtat de gènere i l'empoderament de totes les dones i nenes a tots els nivells.**

Indicadors:

- 5.6.1 Proporció de dones entre 15 i 49 anys que prenen les seves pròpies decisions informades sobre les relacions sexuals, l'ús dels anticonceptius i l'atenció de la salut reproductiva.
- 5.6.2 Nombre de països amb lleis i reglaments que garanteixen a als homes i a les dones des dels 15 anys un accés ple i igualitari als serveis de salut sexual i reproductiva, i a la seva informació i educació

ODS 4: Educació de qualitat

4.7.1 Grau en què

- L'educació per a la ciutadania mundial
- L'educació per al desenvolupament sostenible, inclosa la igualtat de gènere i els drets humans, s'incorporen a tots els nivells de:
 - a) les polítiques nacionals d'educació
 - b) els plans d'estudi
 - c) la formació del professorat
 - d) l'avaluació dels estudiants

ODS 5: Aconseguir la igualtat de gènere i apoderar totes les dones i les nenes

Reconeixement i exercici ple dels Drets Sexuals i Reproductius de les dones en totes les seves diversitats i de la població i comunitat LGTBIQ+.

Els drets sexuals i reproductius (DSIR) són essencials per la garantia real dels drets humans de les dones i persones LGTBIQ+ i són la base del desenvolupament sostenible de les societats.

Els drets sexuals i reproductius (DSIR) són un conjunt de drets humans que garanteixen que les persones puguin viure en llibertat i sense violència. Suposen poder expressar i gaudir dels nostres cossos, les nostres sexualitats, els nostres desitjos i plaers lliures de tot tipus de violències i discriminacions. Alhora, ens garanteixen poder exercir i gaudir de la plena sobirania corporal, orientació sexual i identitat i expressió de gènere així com també suposen “poders vitals” que en el seu reconeixement ple contribueixen a transformar les societats.

Són drets humans reconeguts en acords e instruments internacionals de drets humans com la CEDAW, la Declaració de Viena, la Conferència Internacional de la Dona de Beijing, la Conferència Internacional del Caire, i els Principis de Yogyakarta. Altres Tractats internacionals de drets humans jurídicament vinculats (PIDESC, PIDECP, CERD) no específics de gènere, i els seus comitès de vigilància han incorporat la perspectiva de gènere i han introduït temes específics de reconeixement dels drets sexuals i reproductius com a drets humans.

ODS 5: Aconseguir la igualtat de gènere i apoderar totes les dones i les nenes.

- La seva vulneració suposa una de les causes més importants que obstaculitza l'apoderament de les dones i persones LGTBIQ+ i que manté i reproduïx la discriminació envers elles mantenint-les en posicions de subordinació i d'opressió en relació als homes cisheterosexuals. La manca del ple exercici dels DSIR fa que les dones i persones LGTBIQ+ no hagin assolit encara la ciutadania plena.
- Els DSIR en tant que drets humans, engloben tant drets individuals, civils i polítics, com drets econòmics, socials i culturals. Això vol dir que, d'un banda són drets que signifiquen “**límits al poder**”, límits als Estats i d'altre que obliguen als Estats a adoptar mesures per a la seva garantia, és a dir que obliguen a “**accions positives**” per part dels estats.
- Sota el dret internacional dels drets humans, s'han consagrat tres tipus de deures als quals estan subjectes els Estats: “**deure de respectar**”, “**deure de protegir**” i “**deure de realitzar**”.

ODS 5: Aconseguir la igualtat de gènere i apoderar totes les dones i les nenes.

- A l'hora, els drets sexuals i reproductius són un tema social i col·lectiu perquè no podem ni volem entendre'ls des d'una visió individualista que no inclogui la sexualitat com una construcció política, social i econòmica i perquè a més, els contextualitzem dins el sistema heteropatriarcal i capitalista.
- Els drets sexuals i reproductius incorporen una dimensió de drets públics i participatius que suposa que cada persona i/o col·lectius han de poder reafirmar els seus drets sexuals i reproductius en l'àmbit públic i aportar a la construcció dels imaginaris, valors, normes, pràctiques socials i polítiques d'una societat.
- **L'exercici ple dels drets sexuals i reproductius suposa una transformació radical de les societats perquè destrueix l'heterosexualitat hegemònica, el mandat del binarisme de gènere, els rols i estereotips de gènere, la maternitat obligatòria, la divisió sexual i racial del treball, les violències masclistes, les relacions de subordinació i opressió i posa al centre de l'anàlisi els cossos diversos en llibertat des del plaer i la no violència. Per tant, aporten a la transformació dels imaginaris, valors i les pràctiques de les societats.**

ODS 5: Aconseguir la igualtat de gènere i apoderar totes les dones i les nenes.

- El sistema actual es configurat per diverses estructures d'opressió que s'entrecreuen entre elles i impacten de manera específica i concreta sobre la vida de cada persona determinant que bona part de la població i cada vegada més sigui discriminada i violentada.
- Aquestes estructures són: El racisme, la misogínia, l'androcentrisme, l'heteropatriarcat, la supremacia blanca, el capitalisme, la mercantilització de la vida, l'eurocentrisme, el capacitisme, la diversitat funcional, la militarització, l'autoritarisme, l'individualisme etc, totes aquestes estructures d'opressió fan que la majoria de les persones quedin al marge del sistema.
- Una de les màximes estructures d'opressions es l'heteropatriarcat que fa que les dones en totes les seves diversitats i la població LGTBIQ+ no hagin assolit encara la ciutadania plena i que enfrontin moltes discriminacions i violències.

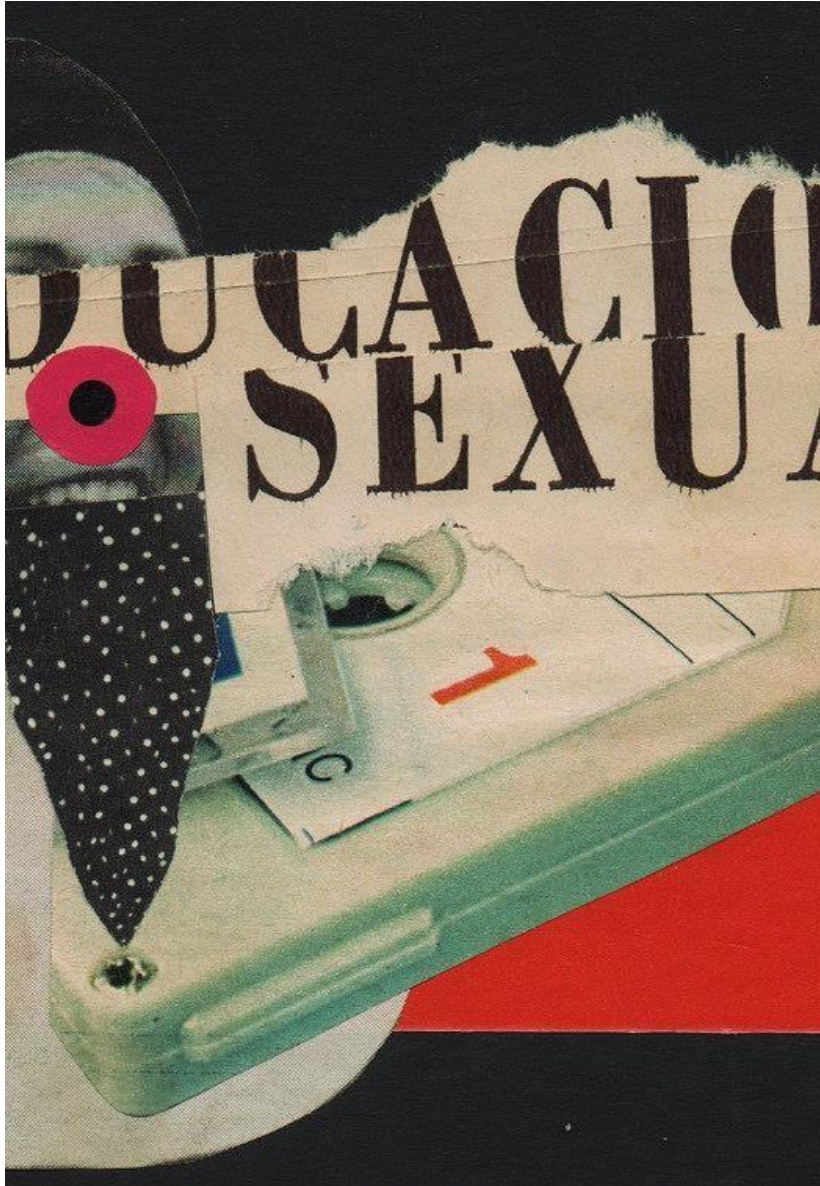
L'escola pot ser i és un espai de reproducció i d'assimilació del sistema en el que visquem o potser un espai d'emancipació i alliberament col·lectiu on els infants aprenguin valors que suposin la transformació a societats justes, equitatives i lliures de tot tipus de violències i discriminacions

Localització ODS 5 a Catalunya: garantir els drets sexuals i reproductius a través de l'Educació Sexual Integral.

L'educació sexual integral és essencial per a la garantia dels DSiR, i la definim com l'espai per entendre la sexualitat, la diversitat sexual i de gènere i fomentar la no-discriminació i les relacions afectives en igualtat, entre d'altres. Suposa l'eina que transforma les relacions entre els gèneres eliminant les relacions basades en poder i opressions. I, per tant, també contribueix a l'erradicació de les violències masclistes. A la vegada, l'educació afectiva i sexual és un Dret Humà reconegut en diferents instruments i acords internacionals com: Caire, Beijing, CEDAW

Com?

COEDUCA'T: programa de coeducació, perspectiva de gènere i educació afectivosexual al currículum

A aquests instruments internacionals signats i ratificats pel **Govern de l'Estat Espanyol**, els acompanya també la legislació constitutiva del govern de l'estat com és la vigent *Ley Orgánica 2/2010, de 3 de marzo, de salud sexual y reproductiva y de interrupción voluntaria del embarazo* i la seva *Estrategia Nacional de Salud Sexual y Reproductiva (ENSSR)* que se'n desplega.

- *Capítulo III: Artículo 9. Incorporación de la formación en salud sexual y reproductiva al sistema educativo.*

A **Catalunya** tenim un marc legislatiu que contempla l'educació afectiva i sexual a través de diferents normatives, algunes de les lleis que la contemplem són:

- [Llei 17/2015 d'igualtat efectiva entre homes i dones](#)
- [Llei 11/2014, per a garantir els drets de lesbianes, gais, bisexuals, transgèneres i intersexuals i per a eradicar l'homofòbia, la bifòbia i la transfòbia](#)
- [Llei 14/2010 dels drets i oportunitats en la infància i l'adolescència](#)
- [Llei 5/2008 del dret de les dones a eradicar la violència masclista.](#)
- [Llei 17/2020, del 22 de desembre, de modificació de la Llei 5/2008,](#)

Programa COEDUCA'T amb el currículum

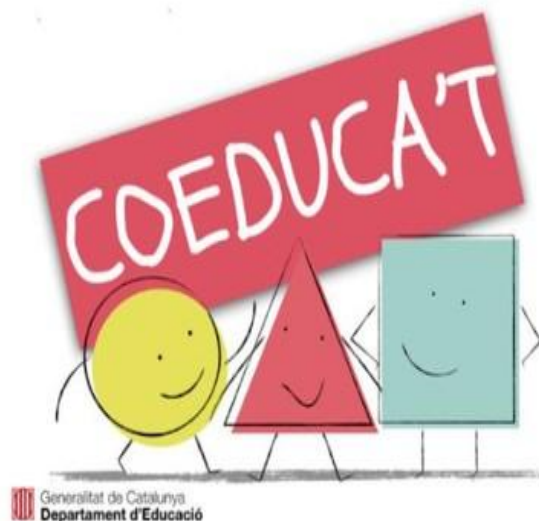
CRP Alt Penedès 12/12/19

Aquest curs el Departament d'Educació posa en marxa un Programa per ajudar els centres educatius d'infantil, primària i secundària a treballar de forma explícita, sistemàtica, rigorosa i respectuosa, aspectes bàsics de coeducació, de perspectiva de gènere i de sexualitat.

L'objectiu és avançar cap a un model de sistema educatiu inclusiu, que incorpori la **perspectiva de gènere** i la **coeducació** perquè contribueixin a la millora de la societat, on no tingui cabuda la discriminació per raó de gènere, d'estereotips i doni eines per desenvolupar l'educació afectiva i sexual per prevenir la violència masclista. Aquesta educació afectiva i sexual des de les primeres etapes és un dels instruments per eradicar la violència.

A partir del mes de febrer començaran les formacions del programa "Coeduca't amb el currículum" en els diferents Serveis Territorials i al Consorci d'Educació de Barcelona. Aquesta formació s'anirà desenvolupant al llarg dels diferents cursos amb l'objectiu que arribi a tots els centres educatius.

- Recomanacions i materials de l'[OMS](#) i de la [UNESCO](#)

- Segons la **definició de l'OMS ja al 2010** , l'**educació sexual integral** significa *“aprenentatge sobre els aspectes cognitius, emocionals, socials, interactius i físics de la sexualitat. L'educació sexual comença en la infància i progressa a través de l'adolescència i l'edat adulta. El seu objectiu és donar suport i protegir el desenvolupament sexual. Es proveeix de forma gradual els infants i joves de la informació, de les habilitats i els valors positius per comprendre i gaudir de la seva sexualitat, poder tenir relacions segures i satisfactòries i assumir la responsabilitat per la pròpia salut sexual i el benestar de la resta de les persones.”*
- I la **UNESCO segueix explicant al 2018 que l'educació sexual inclou:** *educació per a la prevenció, educació en relacions i sexualitat, educació sobre la vida en família, estils de vida saludable i seguretat bàsica per a la vida. Es refereix al desenvolupament del coneixement, habilitats i actituds per tal de viure una sexualitat positiva i una bona salut sexual i reproductiva. Els elements centrals tenen una fonamentació ferma en els drets humans i un reconeixement del concepte ampli de la sexualitat com una part natural del desenvolupament de l'ésser humà.*
- L'educació és el pilar fonamental de la construcció social i està **obligada a promoure** tot allò que potenciï la **igualtat real d'oportunitats** i l'eliminació de tota mena de discriminació així com la integració de forma explícita i amb continguts d'aprenentatge de la perspectiva de gènere. L'acció educativa es fonamenta en el reconeixement de les potencialitats i individualitats d'infants i joves i es potencia, així, la igualtat real d'oportunitats.

Principis dels materials:

1. Des dels Drets Sexuals i Reproductius;
2. Amb perspectiva feminista i interseccional;
3. Sempre centrada en el plaer;
4. Amb una mirada holística i integral;
5. Amb la diversitat com a protagonista, transversalitzant les seves interseccions;
6. Fomentant el pensament crític i la lògica sociopolítica; i
7. Promovent l'autoconeixement, el coneixement i l'autocura.

Dimensions UNESCO

1. Relacions
2. Valors, cultura i Drets Sexuals i Reproductius
3. Conèixer el gènere
4. Violències
5. Habilitats per a la salut i l'autocura
6. Cossos, autoconeixement i desenvolupament
7. Sexualitats
8. Salut Sexual i Reproductiva

Eixos adaptats al Coeduca't

1. Societats i Drets Sexuals i Reproductius
2. Relacions
3. El gènere i les violències masculinistes
4. Cossos, autoconeixement i desenvolupament
5. Plaers, sexualitats i desitjos sexuals
6. Habilitats per l'autocura de la salut sexual i reproductiva

<https://blocs.xtec.cat/coeducacioiigualtat/files/2020/10/Itinerari-educacio%cc%81-afectivosexual.pdf>

Elaboració i continguts: Estructura dels dossiers

6 DOSSIERS

Educació Infantil (1)

Educació Primària (3)

Educació Secundària (2)

6 CAPÍTOLS (un per cada eix)

Presentació

L'educació sexual i els Drets Sexuals i Reproductius

Claus de lectura i aplicació i els materials

Per cada subeix

Introducció

Idees clau per a l'equip docent

Continguts

Per cada eix

Proposta d'activitat d'aprenentatge

Recursos: Informació i material pedagògic

Altres materials

INSTRUMENT DE MONITORATGE DELS DRETS SEXUALS I REPRODUCTIUS.

El Monitoratge dels Drets Sexuals i Reproductius a l'Agenda 2030 de Catalunya: un instrument d'incidència feminista és una eina de monitoratge i seguiment de les polítiques públiques catalanes en relació als

Drets Sexuals i Reproductius que inclou una proposta d'indicadors feministes, per tal que aportï a la implementació de l'Agenda 2030 a Catalunya des d'una perspectiva feminista.

<http://www.agenda2030feminista.org/monitoratgedsir/>

OBJETIUS DE DESENVOLUPAMENT SOSTENIBLE DES D'UNA MIRADA FEMINISTA

<http://www.agenda2030feminista.org/ods-feministes/>

ODS i mecanismes de drets humans de l'ONU des d'una perspectiva feminista

<https://www.womensmajorgroup.org/wmg-sdgs-un-human-rights-mechanisms-from-the-feminist-perspective-webinar-series/>

Proposta per treballar a les aules

Definir una activitat d'educació sexual integral basada en drets humans i des de la perspectiva feminista interseccional partint del contingut de la sessió formativa i del itinerari d'educació afectivo sexual dissenyat per l' Associació pels Drets Sexuals i Reproductius i els dossiers.

Per tal de garantir un enfocament interseccional es recomana visionar i llegir la sèrie de webinars i infografies realitzades pel Women's Major Group.

Generalitat de Catalunya
Departament d'Educació
**Direcció General d'Innovació,
Digitalització i Currículum**